

Digitoinnin osaamista ja tiedonhallintaa kehitetään Mikkeliissä

Laadukkaalla digitoinnilla tarjotaan mahdollisuuksia tiedon hallittavuuteen, säilymiseen ja saavutettavuuteen vuosisatojen päästä. Laadukas digitointi on enemmän kuin skannausta ja tarvitsee ammattilaisia toteutuakseen.

TEKSTI: HENNA RISTOLAINEN & KATI SALTIOLA

Digitoinnin edut ovat kiistattomia. Muun muassa aineiston käyttöön pidentäminen ja käytön turvaaminen, tiedon säilyvyys, tilantarpeen väheneminen, tiedon turvaaminen useampaan paikkaan, tiedon nopeampi ja helpompi löydettävyyttä sekä saatavuus vuorokauden ympäri paikasta riippumatta ovat merkittäviä asioita, kun arvioidaan asiakirjojen, kuvien, AV-aineiston, esineiden, hyönteisten tai kasvien digitoitintarvetta.

Laatuvaatimukset tukevat digitointiprosessin toteuttamista

Digitaaalisessa maailmassa pätevät samat lainalaisuudet kuin asiakirjahallinnossa ja arkistoinnissa ylipäätään. Tavoitteena on tiedon alkuperäisyys, eheys, luotettavuus ja käytettävyyttä. Laatuvaatimusten ydin säilyy riippumatta siitä, tekeekö digitointia yksityinen henkilö, yhdistys, kunta, valtio tai yritys. Digitointia koskevat toimenpiteet ovat kuitenkin erityisesti riippuvaisia aineistoon mahdollisesti kohdistuvista tekijänoikeuksista tai tietojen luottamuksellisuudesta sekä organisaation kohdistuvista lainsäädännöllisistä velvoitteista.

Digitoinnin toimialan kehittäminen Memory Campuksessa

Miten laadukkaaseen digitointiin voitaisiin päätyä? Mikkeliissä asiaa on lähdetty ratkaisemaan useiden eri organisaatioiden tiiviillä yhteistyöllä. Mikkeliissä sijaitsee kirjasto-, arkisto- ja museoalan kehittämisalusta, Memory

Aineiston digitointi on usein prosessin nopein toimenpide. Eniten aikaa kannattaa käyttää suunnitteluun ja testaamiseen.

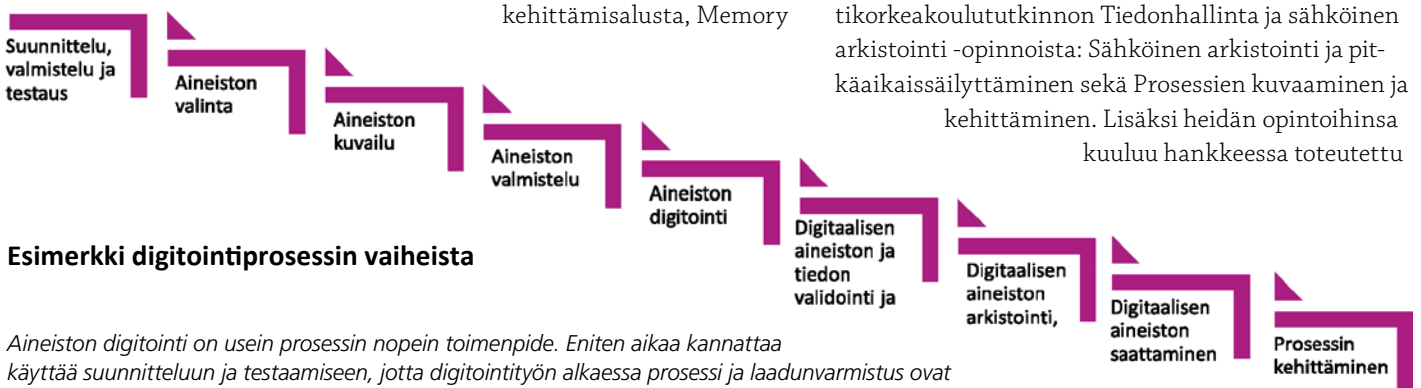
Campus. Memory Campus pohjautuu Mikkeliin pitkäjänteisesti rakennettuun, valtakunnallisesti ainutlaatuisen arkistoinnin, digitoinnin, aineistojen käytettävyyden ja tiedonhallinnan osaamiseen. Memory Campus koordinoi muun muassa organisaatioiden yhteisiä hankkeita, joilla pyritään tiedon kehittämiseen ja lisäämiseen.

Kouluttaminen tuottaa laatua digitointiin

Digitointityön laadun varmistamiseksi alueellisen ja kansallisen tason digitointiorganisaatioiden ja -yritysten nykyisiin ja tuleviin työntekijätarpeisiin on vastattu kouluttamalla 15 digitoijaa ja vuoden loppuun mennessä koulutetaan toiset 15 digitoijaa lisää. Digitoinnin asiantuntijoita koulutetaan vuoden loppuun mennessä 10. Digitoinnin ammattilaiseksi -koulutushankkeen toteutumiseen vaikutti vahvasti Kansallisarkiston päätös valtionhallinnon asiakirjojen massadigitoinnin tuotannon käynnistämisestä Mikkeliissä keväällä 2021.

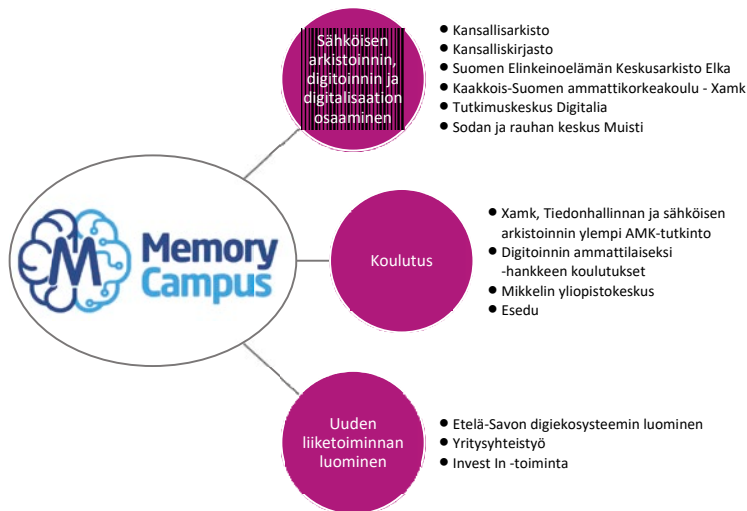
Digitoijien 15 opintopisteen opinnoissa on tuotettu perusosaamista digitoijan työhön huomioiden koko digitointiprosessi. Opintoihin on kuulunut käytännön työssäoppimisjakso sekä mahdollisuus harjoitella harjoitteluympäristössä. Valmistuneista opiskelijoista 33 % on työllistynyt koulutuksen jälkeen.

Digitoinnin asiantuntijoiden koulutukseen (15 op) sisältyy kaksi opintojaksoa Xamkin ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon Tiedonhallinta ja sähköinen arkistointi -opinnoista: Sähköinen arkistointi ja pitkäaikaissäilyttäminen sekä Prosessien kuvaaminen ja kehittäminen. Lisäksi heidän opintoihinsa kuuluu hankkeessa toteutettu

Esimerkki digitointiprosessin vaiheista

Aineiston digitointi on usein prosessin nopein toimenpide. Eniten aikaa kannattaa käyttää suunnitteluun ja testaamiseen, jotta digitointityön alkaessa prosessi ja laadunvarmistus ovat kunnossa. Suunnitteluun ja toteutukseen vaikuttavat niin kansalliset kuin EU-tason ja myös kansainväliset linjaukset, säännökset, säädökset ja suosikset. Suunnittelussa on muistettava kiinnittää huomiota pitkäaikaissäilytyksen lisäksi myös pitkäaikaissaatavuuteen.

Memory Campus -kehittämälustan yhteistyö eri toiminnoissa tiedon jakamiseksi, kehittämiseksi ja lisäämiseksi.

Esimerkkejä Memory Campuksen digitoinnin ja tiedonhallinnan hankkeista, jotka edistävät alan kehitystä ja toimijoiden välistä yhteistyötä.

Henna Ristolainen työskentelee Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa tietoasiantuntijana kirjastossa ja projektipäällikkönä Digitoinnin ammatillaiseksi -hankkeessa. Hänellä on lähes 20 vuoden työkokemus kirjoito- ja arkistoalasta sekä tradenomien (ylempi AMK) tutkinto Sähköisen asiain ja arkistoinnin koulutuksesta.

Kati Saltiolla työskentelee Mikkelin kehitysyritys Mikseillä Memory Campuksen ohjelmakoordinaattorina. Hänellä on yli 10 vuoden kokemus erilaisten kehittämislustojen ja klustereiden kehittämistyöstä sekä hanketyöstä. Hänellä on filosofian maisterin tutkinto tietojenkäsittelytieteistä ja hän suorittaa parhaillaan tohtoriopintoja. Aiemmin hän on toiminut sairaanhoitajana.

Kuva: Henna Ristolainen

Kuva: MikseiMikkeli / Pihla Liukkonen

Digitoinnin laadunvarmistus ja aineiston käytettävyys -opintojakso. Digitoinnin asiantuntijoiden työnkuvaan kuuluu digitoitujen aineiston vaativampi jälkikäsitteily, metatietojen tarkistaminen/kirjoittaminen sekä digitoitujen aineiston tarkistus. Asiantuntijoiden roolina on koko digitoinnin toiminnan suunnittelu ja ohjaus.

Hankkeen pilottikoulutusten yhtenä tavoitteena on testata, millaista tarvetta tämän kaltaiselle koulutukselle olisi tulevaisuudessa, kerätä kokemuksia koulutuksen mallintamiseen sekä tuottaa avoimia oppimateriaaleja. Tavoitteena on saada koulutuksista jatkossa pysyvää toimintaa.

Digitointia tulevaisuudessa

Muistiorganisaatioilla on kasvava tarve kulttuuriperintöaineiston digitoimiseksi, jonka edistämiseksi Suomessa onkin viime vuosina tehty paljon työtä. Digitoitujen aineistojen merkitys on kasvanut, kun tarve verkossa saatavilla oleville aineistoille on lisääntynyt. Digitointi uudistuu hyödyntäen uutta teknologiaa, tekoälyä sekä kehittyä prosessien ja tutkimuskäytäntöjen muuttuessa. Tästä hyviä esimerkkejä ovat muun muassa digitaalisen aineiston sähköisen vastaanoton kehittäminen, automaattisen kuvailun integroiminen järjestelmiin ja käsinkirjoitetun tekstin tekoälypohjainen koneellinen tunnistaminen.

Mikäli digitointityötä jatkettaisiin nykyisellä teknologialla ja resursseilla, olisi edessä suotuisissakin olosuhteissa noin 200 vuoden työ. Tätä ajanjaksoa voitaisiin lyhentää ja kansalaisten saamia palveluja voitaisiin parantaa, jos kansallista kulttuuriperintöaineistoa digitoitaisiin laajamittaisemmin mahdollisesti keskitetyimmillä ratkaisuilla.

Kansalaisten tiedontarpeen tyydyttämiseksi tärkeää on aineiston ja aineiston metatietojen pitkäaikaissaatavuuden huomioiminen digitointiprosessissa. Kukaan ei haluaisi aineistoja yhden palvelun kautta. ■

LISÄTIETOJA

Automaattisen kuvailun palvelun integroiminen Kansalliskirjaston järjestelmäkokonaisuuteen - tietovirrat ja prosessit: <https://www.doria.fi/handle/10024/180306>

Digitoinnin ammatillaiseksi -hanke: <https://www.xamk.fi/digitoitinkoulutus>

Memory Campus: <https://mikseimikkeli.fi/memorycampus/>

Digitoitikeskus - toteuttamismahdollisuudet Mikkelissä, selvitystyö: https://mikseimikkeli.fi/wp-content/uploads/2021/05/MikseiMikkeli_-_Digitoitikeskus_raportti.pdf

Memoriaali-hanke: <https://mikseimikkeli.fi/hankkeet/memoriaali-aineistojen-digitaalisen-vastaanoton-kaytettavyyden-ja-verkkopalvelun-kehittaminen-memory-campuksessa/>

NewsEye - a digital investigator for historical newspapers: <https://www.newseye.eu/>

Time Machine - invigorating European history with the big data of the past: <https://www.timemachine.eu/>